

IQ, EQ, MQ : เก่ง, ดี, มีสุข

รศ.นิรันดร์ จุลทรัพย์*

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีปัญญา เป็นคนดี และมีความสุข ซึ่งเรียกว่าเป็นการพัฒนาบุคคลแบบองค์รวม หมายถึง องค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องในตัวบุคคลจะต้องมาประสานกันครบองค์ ความสมดุลย์คือหากมุ่งเน้นพัฒนาเฉพาะทางร่างกายโดยไม่คำนึงถึงสภาพทางอารมณ์ สังคม และสติปัญญา ก็จะ

ทำให้เกิดภาวะชงกั้นที่ขาดความสมดุลย์ ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการพัฒนาบุคคลด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา ได้แก่ เซวาร์ปัญญา (Intelligence Quotient หรือ IQ) เซวาร์อารมณ์ (Emotional Quotient หรือ EQ) และเซวาร์ทางศีลธรรม (Moral Quotient หรือ MQ) ดัชนีบ่งชี้ถึงการพัฒนาแบบองค์รวมในตัวบุคคล ก็คือ ความเป็นคนเก่ง มีความเฉลียวฉลาดทางสติปัญญา ความเป็นคนดีมีความเฉลียวฉลาด มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และสามารถที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมในสังคมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข คือความเป็นผู้มีศีลธรรมตามดัชนีพฤติกรรมความสำเร็จและปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดดังนี้

ดัชนี	ความสำเร็จ	ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด
เก่ง	การเรียนรู้	IQ
	การแก้ไขปัญหาเฉพาะทาง	IQ
	สร้างสรรค์สิ่งใหม่	IQ
	กล้าตัดสินใจ	IQ
	เชื่อมั่นตนเอง	IQ
	ความฉลาด	IQ
	ความรู้รอบ	IQ

ดัชนี	ความสำเร็จ	ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด
ดี	ความรับผิดชอบ	EQ
	การปรับตัว	EQ
	การเข้าสังคม	EQ
	การมีคนชื่นชอบ	EQ
	การครองงาน	EQ+IQ
มีสุข	มีศีลธรรม	MQ
	ระมัดระวังไม่กระทำในสิ่งผิด	MQ
	รับรู้และแยกแยะระหว่าง คุณความดีกับสิ่งที่ชั่วร้าย	MQ
	การครองคน	MQ+EQ
	การครองตน	MQ+EQ
	การใช้ชีวิตคู่	MQ+EQ
	ความสำเร็จในชีวิตและการ ทำงาน	MQ+EQ+IQ

ตาราง 1 แสดงดัชนีความสำเร็จและปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด

IQ,EQ และ MQ กับการพัฒนาความสำเร็จ

ในอดีตเราจะให้ความสำคัญของ IQ หรือ
เขาวนปัญญาของบุคคลว่ามีความสำคัญต่อความ
ก้าวหน้าในชีวิตและการประกอบอาชีพ ตามนิยาม
ของนักวิชาการที่เสนอไว้ในอดีตดังนี้

สุชา จันทรเอม (2533 : 38) กล่าวว่า
เขาวนปัญญา หมายถึง ความสามารถอย่างหนึ่ง
ในตัวบุคคล ทำให้บุคคลนั้นๆ สามารถแสดง
พฤติกรรมต่างๆ ได้ดังนี้

1. ปฏิบัติภารกิจต่างๆ ได้เป็นผลสำเร็จตาม
ความปรารถนา
2. ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างดี
3. เข้าใจและรวบรวมความจริงต่างๆ เข้า
ด้วยกันได้

4. เรียนได้ มีความสามารถในการเรียนรู้
5. แก้ปัญหาต่างๆ ได้และมีเหตุผล
6. คิดแบบนามธรรมได้

และก๊อดดาร์ด (Goddard. 1946 : 104)
กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า เขาวนปัญญา
หมายถึง ความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆ
ซึ่งมีคุณลักษณะดังนี้

1. ยาก ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ความ
พยายามสูง
2. ซับซ้อน ต้องอาศัยสมาธิความอดทน
ละเอียด รอบคอบ
3. เป็นนามธรรม ใช้ความคิดความเข้าใจ
4. ประหยัดเศรษฐกิจ ใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล
5. มีการปรับตัวให้บรรลุถึงเป้าหมาย ใน
สภาพแวดล้อมต่างๆ

6. ให้คุณค่าทางสังคม สามารถที่จะประเมินผลจากสิ่งที่ปฏิบัติได้

7. มีการกระทำที่คิดขึ้นเองและยังคงรักษากิจกรรมเหล่านั้นไว้ได้ภายใต้สถานการณ์ซึ่งต้องการการมีสมาธิของพลังงานและการต่อต้านแรงอารมณ์ กล่าวโดยสรุป เซวาร์ปัญหาเป็นกลไกการทำงานของสมองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความจำ เหตุผล การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา การวิเคราะห์ การคิดในเชิงนามธรรม การคิดจำแนกแยกแยะต่างๆ เป็นการทำหน้าที่ของสมองซีกซ้าย ซึ่งเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงของเซวาร์ปัญหาในเรื่องของความเป็นคนเก่ง

ในเวลาต่อมาผู้คนเริ่มเกิดความสงสัยว่าบุคคลที่เก่งคิด คือ มีความสามารถที่จะคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีความเฉลียวฉลาดทางสติปัญญาสูง หรือเรียกว่าผู้มีเซวาร์ปัญหาสูง จะประสบความสำเร็จในการทำงานเสมอไปหรือไม่ โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น บุคคลที่มีส่วนสำคัญในการตั้งข้อสังเกตนี้ คือ แม็คคลีแลนด์ (Mc Clelland, 1973) ศาสตราจารย์ภาควิชาจิตวิทยา แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด โดยท่านได้เสนอบทความเปิดประเด็นวิพากษ์หลายประการ ดังนี้

1. เกรตเฉลียว แม้บ่งถึงความสำเร็จในการเรียนแต่ไม่ได้ประกันถึงความสำเร็จในอาชีพ
2. แบบวัดเซวาร์ปัญหาและแบบวัดความถนัดไม่ได้เป็นตัวทำนายความสำเร็จในอาชีพหรือในชีวิต
3. แบบทดสอบและผลการเรียนสามารถใช้ทำนายการปฏิบัติงานได้ เพราะมีตัวแปรด้านสถานภาพเศรษฐกิจและสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง
4. แบบทดสอบและผลการเรียนนั้นไม่ยุติธรรมแก่บุคคลกลุ่มน้อย
5. ควรจะหันมาวัดสมรรถนะ ซึ่งสามารถ

ทำนายพฤติกรรมสำคัญๆ เช่น ความสามารถในการทำงานที่แม่นยำกว่า

จากบทความของแม็คคลีแลนด์ ได้มีส่วนกระตุ้นให้มีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของอารมณ์ที่มีต่อสติปัญญา ต่อความคิดสร้างสรรค์ และต่อพัฒนาการของบุคลิกภาพ และผู้ที่เสนอกรอบแนวคิดและบัญญัติศัพท์คำว่า EQ เป็นคนแรกคือนักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยนิวแฮมเชียร์ และมหาวิทยาลัยเยลล์ ประเทศสหรัฐอเมริกา สโลเวย์และเมย์เออร์ (1990) ได้ร่วมกันนิยามความหมายของเซวาร์อารมณ์ว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการที่จะรู้เท่าทันความคิด ความรู้สึกและอารมณ์ของตนและผู้อื่นได้ นอกเหนือจากการติดตามกำกับควบคุมได้แล้ว บุคคลพึงรู้จักจำแนกแยกแยะและใช้ข้อมูลเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์เพื่อชี้นำความคิดและการกระทำของตนเอง ต่อมาในปี ค.ศ.1997 สโลเวย์และเมย์เออร์ ได้ให้นิยามใหม่เกี่ยวกับเซวาร์อารมณ์ โดยได้ขยายความในส่วนของความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ และได้นิยามความหมายของเซวาร์อารมณ์ว่าเป็นความสามารถของบุคคล ดังต่อไปนี้

1. รับรู้ ประเมิน และแสดงอารมณ์ออกมาได้อย่างเหมาะสม
2. เข้าถึงและ/หรือ สร้างความรู้สึกที่ดีที่เกื้อกูลความคิดได้

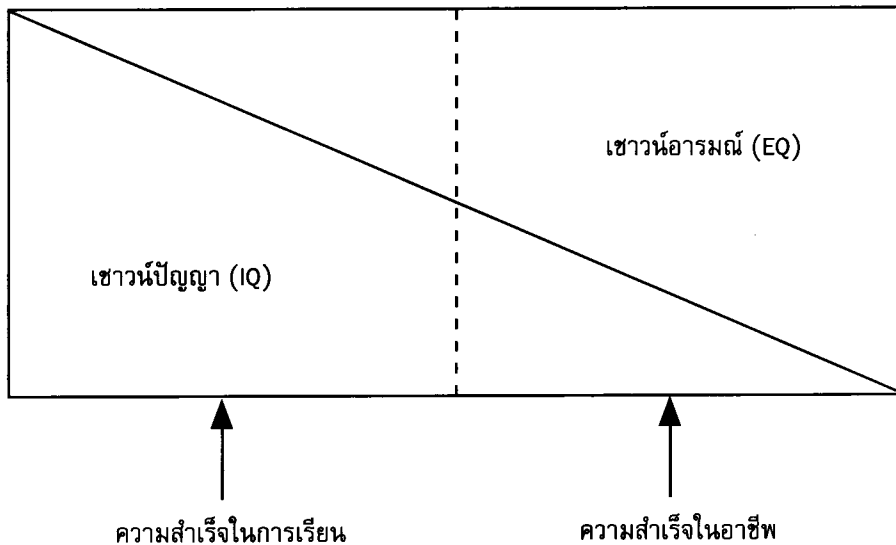
3. เข้าใจอารมณ์และสาเหตุของการเกิดอารมณ์ได้ดี

4. คิดใคร่ครวญและควบคุมภาวะของอารมณ์ได้ดี

กล่าวโดยทั่วไปแล้ว เซาว์อารมณ์เป็นกลไกการทำงานของสมองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกร่างกาย การเคลื่อนไหว ความตระหนักรู้ การผสมผสานและการคิดเชิงสังเคราะห์ เป็นส่วนของสมองที่ตั้งอยู่ในซีกขวาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเซาว์อารมณ์ในเรื่องของความเป็นคนดี มีมนุษยสัมพันธ์ คือการเป็นผู้ที่เข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง รู้จักควบคุม จัดการและแสดงออกทางอารมณ์ ใช้ชีวิตได้อย่างเหมาะสม มองโลกในแง่ดี มีลักษณะอบอุ่นปลอดภัย สามารถแก้ไขความขัดแย้ง โดยเฉพาะความเครียดที่เกิดขึ้น

ในจิตใจได้เป็นอย่างดี

การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จในการเรียน และความสำเร็จในการประกอบอาชีพหรือเรียกว่าเป็นคนเก่งและคนดีนั้นจะต้องอาศัยทั้งเซาว์ปัญญาและเซาว์อารมณ์ประกอบร่วมกันเป็นสำคัญ เพราะการเรียน บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ตามลำพัง แต่การประกอบอาชีพ บุคคลไม่สามารถทำได้ตามลำพังคนเดียว ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้อื่นเป็นสำคัญ และมีข้อน่าสังเกตว่ายังไม่มีการศึกษาพบว่า บุคคลที่มีเซาว์ปัญญาสูง จะมีเซาว์อารมณ์สูงไปด้วย แต่โดยภาพรวมแล้วผู้ที่มีเซาว์อารมณ์สูง มักมีแนวโน้มที่จะมีเซาว์ปัญญาสูงด้วย เนื่องจากอิทธิพลของเซาว์อารมณ์จะช่วยเสริมให้คนเรียนรู้และแก้ไขปัญหาได้ดียิ่งขึ้น

แผนภูมิ แสดงบทบาทของเซาว์ปัญญาและเซาว์อารมณ์ต่อความสำเร็จในด้านการเรียนและความสำเร็จในอาชีพ

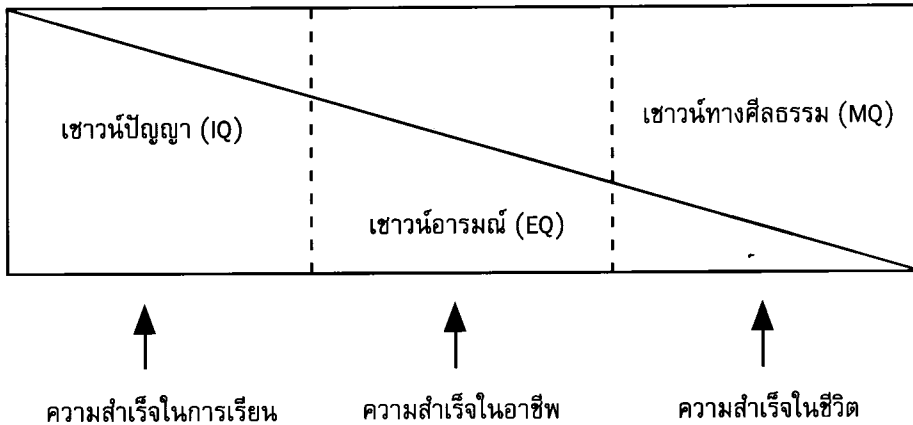
ปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรค ต่อการนำ IQ และ EQ ไปใช้

บทบาทของเชาวน์ปัญญา และเชาวน์อารมณ์ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียน และความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เพราะเป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดทางด้านสติปัญญา และนำความสามารถที่มีอยู่ไปใช้ในการประกอบอาชีพ มีความสามารถในการปรับตัวได้ดี เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นคนดี ภาพลักษณ์ของความเป็นคนเก่งและคนดีอาจมีส่วนกระตุ้นให้บางคนมีความมั่นใจตัวเองสูงมาก ทุกอย่างที่ตนเองคิดและทำย่อมถูกต้องเสมอ โดยขาดความยังคิดว่าผิดต่อจารีตประเพณี ถึงแม้ว่ามีความบกพร่องก็ยังสามารถประกาศออกมาด้วยความมั่นใจว่าเป็นความบกพร่องอย่างสุจริต ซึ่งเป็นความคิดที่เข้าข้างตนเอง ซึ่งอาจจะอยู่ในข่ายของคนเห็นแก่ตัว คิดถึงผลประโยชน์ของตนเอง ครอบครัวและพวกพ้องมากกว่าส่วนรวม มักแสวงหาความสุขด้วยความมั่งคั่ง มีความทะเยอทะยานเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนปรารถนา และใช้ความได้เปรียบทางสติปัญญา จนยากที่กฎหมายจะเอาผิดได้ ประกอบกับสังคมส่วนหนึ่งก็เห็นใจและศรัทธาในความมั่งคั่ง โดยคิดว่าตนเองอาจมีโอกาสนั้นบ้าง จึงเป็นความฝันที่ก่อให้เกิด

ความสุขชั่วขณะ สังคมจะมีแต่ความแก่งแย่งแข่งขัน คนที่อ่อนแอและด้อยสติปัญญาจะกลายเป็นคนล้มหลัง สร้างภาระให้แก่สังคม ในที่สุดสังคมก็จะไม่พบความสุขที่แท้จริง เพราะความสุขที่แท้จริงจะต้องเกิดจากการพึ่งพาอาศัย ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างกัลยาณมิตร มีจิตเป็นสื่อกลางปราศจากวัตถุประสงค์เป็นเครื่องล่อ

จากการศึกษาของโรเบิร์ต โคล (Cole, 1997) จิตแพทย์เด็กแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งสนใจศึกษาเชาวน์ปัญญาทางด้านศีลธรรมในเด็ก ได้นำเสนอข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า เด็กที่มีเชาวน์ปัญญาสูง และเชาวน์อารมณ์สูง อาจเป็นเด็กเห็นแก่ตัว ทำทุกอย่างเพื่อให้ตนเองได้มาซึ่งผลประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น ถ้าเกิดขึ้นกับผู้ใหญ่ จะถูกมองว่าเป็นผู้ขาดศีลธรรม (Moral) คือขาดทั้งข้อห้าม เช่น ละเมิดกรรมสิทธิ์ ประพฤติผิดในกาม พวดจาโกหก หลอกหลวง ขาดความบริสุทธิ์ในการประกอบสัมมาอาชีพะ เป็นต้น และขาดข้อพึงปฏิบัติในธรรมของปัญญาชนบางประการ เช่น ไม่รู้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม ชาติ ศาสนา ไม่รู้จักความพอดีพอควร และไม่รู้จักแก้ปัญหาให้ถูกต้องตามกฎ เกณฑ์ ขนบธรรมเนียมของสังคม เป็นต้น

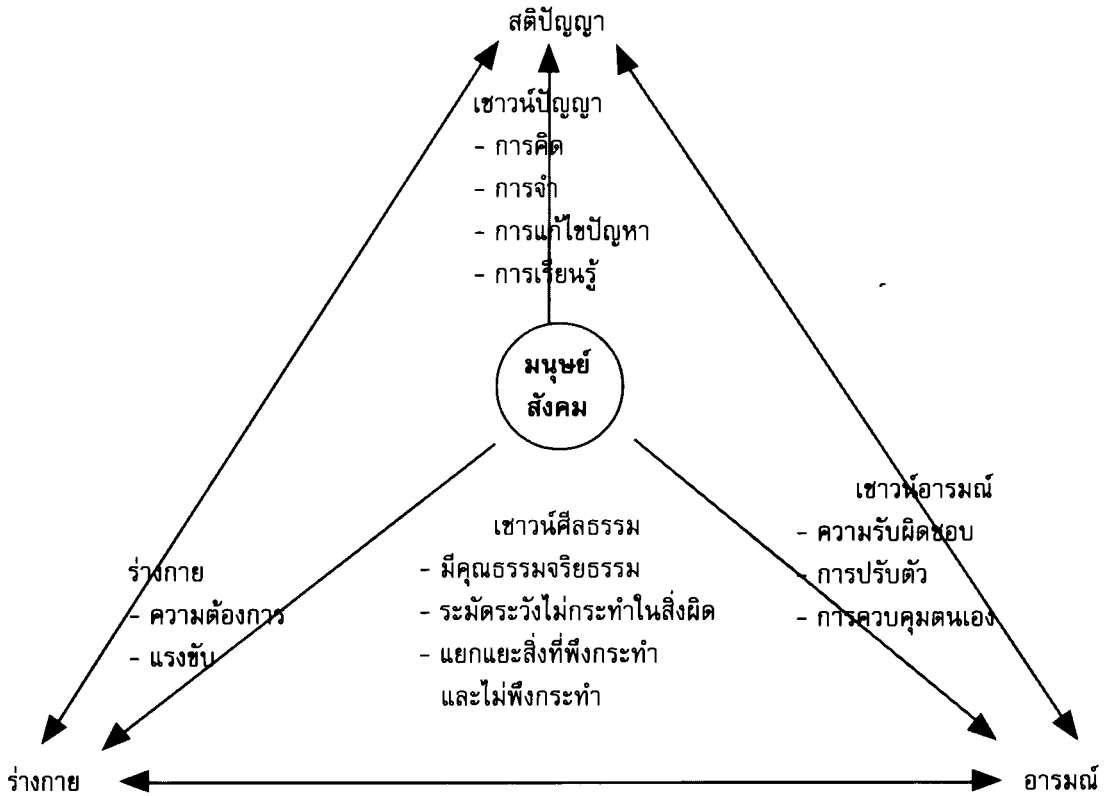
จากการศึกษาของโรเบิร์ต โคล และข้อสังเกตที่บุคคลเริ่มพบเห็นโดยทั่วไปในสังคม ทำให้เกิดการตั้งคำถามว่า ถ้าสังคมขาดศีลธรรม ความสุขจะบังเกิดต่อมวลมนุษย์อย่างแท้จริงหรือไม่ ความสามารถทางปัญญาหรือเชาวน์ปัญญา และเชาวน์อารมณ์ คงไม่เพียงพอที่จะนำมาสู่ความสุขที่แท้จริงของมนุษย์และสังคมได้ จำเป็นต้องมีความสามารถทางศีลธรรม หรือเชาวน์ทางศีลธรรม (Moral Quotient, MQ) เข้ามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว

แผนภูมิ แสดงบทบาทของเชาวน์ปัญญา เชาวน์อารมณ์และเชาวน์ทางศีลธรรม
ต่อความสำเร็จในด้านการเรียน ความสำเร็จในอาชีพและความสำเร็จในชีวิต

จิตใจ ก่อให้เกิดความยับยั้งชั่งใจ กล่าวโดยสรุป
เชาวน์ทางศีลธรรม หมายถึง ความสามารถที่จะ
ระมัดระวังไม่ให้กระทำในสิ่งผิด สามารถรับรู้และ
แยกแยะออกได้ว่าอะไรคือสิ่งที่พึงกระทำและไม่พึง
กระทำ อะไรคือคุณความดี และอะไรเป็นสิ่งที่ชั่วร้าย
เป็นอันตรายต่อสังคม ดังนั้นความบกพร่องอย่าง
สุจริตจึงจัดอยู่ในข่ายของผู้ขาดศีลธรรมหรือ MQ ต่ำ
นั่นเอง ดังนั้น บุคคลที่จะประสบความสำเร็จใน

ชีวิตอย่างแท้จริง จะต้องประกอบด้วยความสามารถ
ทางปัญญา หรือ เชาวน์ปัญญา (IQ) คือ ความเก่ง
เชาวน์อารมณ์ (EQ) ความดีและเชาวน์ทางศีลธรรม
(MQ) ความสุข เพราะคนเก่งสามารถแสดงออก
ได้ตามลำพัง เมื่อต้องสัมผัสกับคนอื่น ความดีจะ
เข้ามามีบทบาทและการใช้ชีวิตอยู่ร่วมในสังคมกับ
คนทั่วไปจะขาดซึ่ง ศีลธรรมที่นำมาสู่ความสุขอย่าง
แท้จริงมิได้

แผนภูมิ แสดงองค์ประกอบชีวิตของมนุษย์ ได้แก่ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยมีเขาวนทางศีลธรรมที่จำเป็นต้องมีในสังคมนมนุษย์ คอยกำหนดและควบคุมร่างกาย สติปัญญาและอารมณ์

บทสรุป

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาจำเป็นต้องให้เกิดการพัฒนาแบบองค์รวม กล่าวคือ มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง อารมณ์มั่นคง สติปัญญาเฉลียวฉลาด ระมัดระวังไม่กระทำในสิ่ง

ผิดที่ทำให้ตนเองและสังคมเดือดร้อน คือมีศีลธรรมที่คอยเหนี่ยวรั้งแรงขับทางร่างกาย ปรับสภาพทางอารมณ์ไม่ให้ฟุ้งซ่าน และยับยั้งความคิดที่ฉลาดปราดเปรื่องเพื่อการเอารอดเอาเปรียบคนอื่น จึงจะนำไปสู่คุณลักษณะของการเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุขอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

หันทา สุรัรักษา. (2543). "IQ,EQ,MQ ความสุขในชีวิตและวิถีชีวิตแบบไทยๆ" **ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
1(3) : 38-42 ; พฤษภาคม-สิงหาคม.
สุชา จันท์เอม.(2533). **จิตวิทยาทั่วไป.**
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

Cole R. (1997). **The Moral Intelligence of Children.** London : Bloombury.

Goddard, H.H. (1946). "What is Intelligence"
Journal of Social Psychology, 24

McClelland, D.C. (1973). Lesting for competence rather than for "Intelligence". **American Psychologist.** 28(1) : 1-14